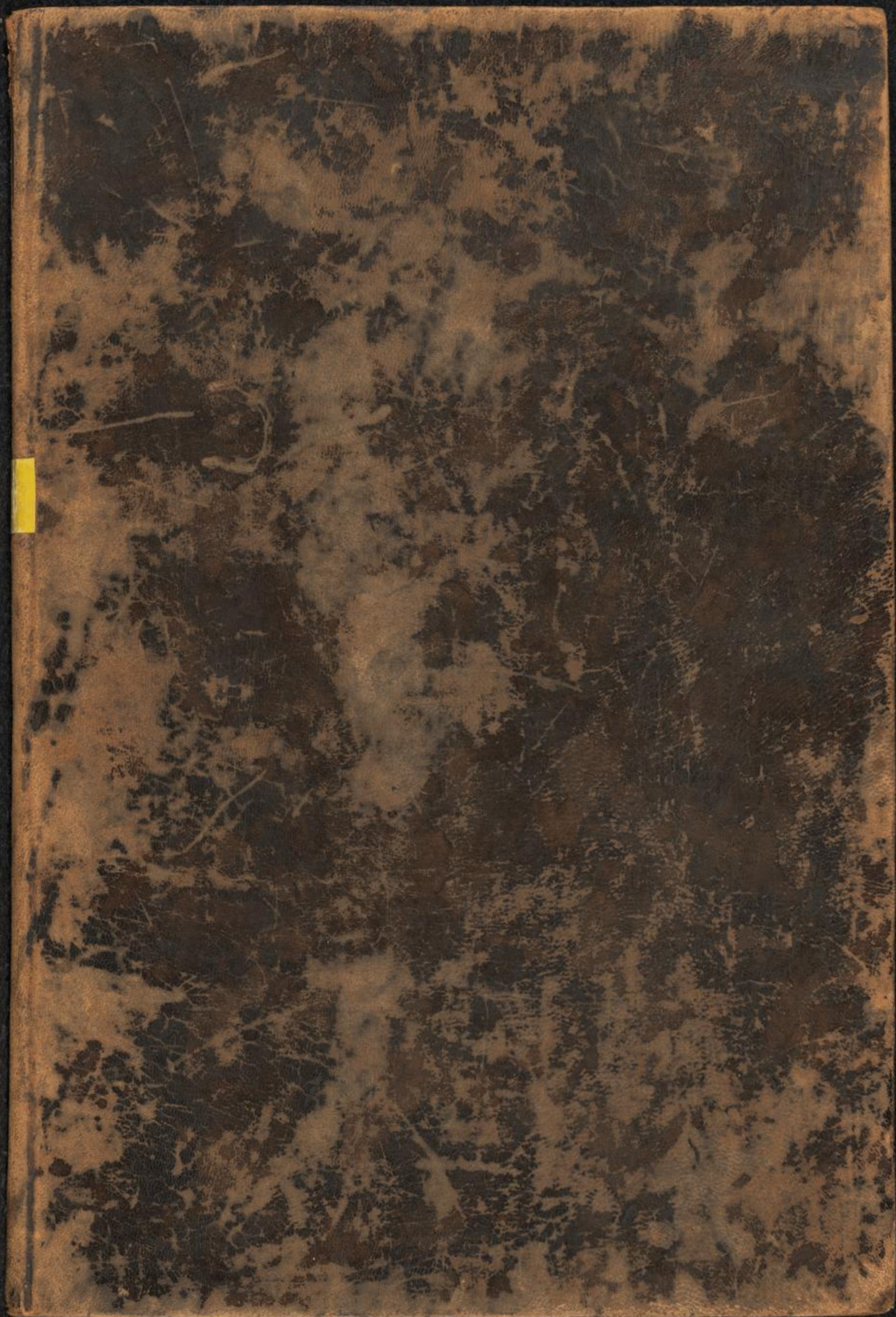

Universitäts- und Landesbibliothek Tirol

Innsbruck, ULB Tirol, Cod. 850

Augustiner Chorherrenstift Neustift

Innsbruck, 1742

828

~~F. 125. C~~

(Vide Grundzettel)

HISTORIA
LITTERARIA
TYROLENSIS

seu

Fata, et Mecoenates Scientiarum, et Artium

In Provincia Tyrolensi.

Ab omni retro aeo.

ad

*Nostra usque tempora
synoptice adumbrata*

ab

Antonio Roschmanno

*Illustrissimor. Provincia Ordinum
Historico*

Anno

MDCCLII.

HISTORIA
LITTERARIA
TYROLIENSIS

Abbas, cc. Acco...

Abbas, cc. Acco...
Abbas, cc. Acco...
Abbas, cc. Acco...
Abbas, cc. Acco...
Abbas, cc. Acco...

*Honoribus
Vobis - Electis
Reverendissimis, Perillustribus, et
Amplissimis Cominij Cominij,
Praesulis*

IGNATIUM PETRUM

*Canonorum Regularium
Lateranensium*

Ordinis Sancti Augustini

*In Antiquissimo ac Celeberrimo
Collegio*

**S. MICHAELIS AD
ATHESIN**

PRÆLATI INFULATI

**ET STATUUM PROVINCIALIUM
PRINCIPAL. COMITAT. TYROLENS.**

INTER PRÆSULES

CONMEMBRUM DIGNISSIMUM,

*Cominij Cominij sui, perquam
Gratiosum.*

IGNATIUS PETR)

S MICHAELIS AD

WESTM

PR EIAU INUUAU

ET STATUM PROTINCTUM
PRINCIPAL COMITAT WYOMAS

INTER PRESBITER

CONMEMBRU DIGNISSIMU

V.

Reverendissime, Perillustris,
et Amplissime Domine Praesul,
Domine, Domine, mihi perquam
Gratiosè.

Explicando impar sum Reverendissi-
me, et Amplissime Domine Praesul,
quam incredibili animi voluptate menti-
um ter faustum acciperim, se communibus
nuper suffragiis in Praepositum Canoni-
corum Regularium Lateranensium Civis
Michaelis ad Athesin fuisse electum.
Et quamquam insignes animi tui ceteris,
fervens probitas, prestans doctrina, et
probata prudentia, gestaq; haec nus officia

id veluti certis indicijis presagisse viderentur,
 neq; alium, quàm Praesulem ad Sacras In-
 fulas natum tota vita sua Literaria de-
 signaverit, ubi nimirò tertià Augustij an-
 no 1725. primà Philosophia Laureà, eum
 inter omnium primos eum Episcopo nunc Co-
 mitopolitano, Pro-Episcopo Constantiensis
 fuisse inauguratus, die, qua teste Martyro-
 logio Sancta Ecclesia Petro Episcopo celebra-
 que Monastica primò observantia, deinde
 pastorali vigilantia clarus fuit. Et hoc
 de primo Examine academico, de ultimo vero
 constat, quòd illud cum Insignij Laude pro si-
 centia Theologiae die 8. Junij 1731. exantla-
 veris, Victorij nimirò Confessoris solenni-
 tas aliud, quàm glorioso Victore cenotare haud
 potuit. Anno dein proximo sequenti 1732.
 die Civis Clara sacra accepto Licentiatūs
 Gradu clarissimò dixit, ut nihil commemore,
 praevid ante omnia in Theologiis pro Pauci-
 laureatu Publico Examen se 2. Decembris
 in festo Petri & Hierosolymis subijisse, Petro utique
 aureis capillis signando die: neq; aliud fasces.

Marianus, quos sibi Sodalium Congregatio
 Major coelestis sibi voluerit, quod aliquan-
 do ceteris preferendus supremis Sacri Collegij
 hujus honoribus destinatus sit. Quamquam igitur
 ut Cuius haec omnia futura praesagierint Praesu-
 lem, hysce tamen immorari ac patientia tua
 flagellare minimè mihi animus est. Testimo-
 nium equidem et plausum publicum sibi debeo,
 verò laudibus tuis ne quidem in Predicatoria
 hac epistola molestus tibi ero, ut pote cum certus
 si in nobiliorum longe gratulationis genere me
 sibi acceptior fore, si nimirum pro gloriosis
 utilia proma, qua hoc ipso ex titulo sibi
 Reverendissime et Amplissime Comi-
 ne Praesul, antiquissimo Collegio suo, et
 Communi Patri nostrae ^{Patriae} jure gloriosa erunt.
 Adnata igitur ante omnia, quae unquam pro votis,
 laudibus, acclamationibus meis, pro veteri ob-
 servantia mea in utilitate Patriae nostrae Hi-
 storia offere parat, simulque impedimenta,
 qua hoc mihi excusare propositum, candidè
 proma. Et

- 1mo quidem animus erat de antiquissimis, potentissimisq; Episcopi Comitibus, friendatoribus vestris, deq; origine, progressu, atq; ultimo stinguis hujus Furculo paulo pluribus differere.
- 2do Insignia quoq; hujus Nobilissima gentis, modo res antiquissimo Collegio hereditaria ex Diplomati- bus autographis profere ac conferre animus fuisse.
- 3to Examina nda mihi fuisse Historia illa de anno 1158. quo Fridericus et Henricus Comites, Legatos Pontificios captivos Tridenti tenuere, non enim convenit, an Castri-Barconses, an Comites de Episcopi hii fuerint.
- 4to Quina illi ex hac stirpe fuerint, ad quos ante annum 1165. ut litigantes componeret, iter fecit Magnus Ordinis Vestri et Ecclesia Praxinensis Decus Beatus Hartmannus, de quo haec lego: Unde contigit, dum quadam vice de Tyrolis et Episcopi pacem facere laboraret, et in monte Pidano transfugisset. Et paulo post: Sed cum Episcopus ad Comites praedictos pervenisset, et eidem ni humilitate pacem ab utraque parte postularet, Tyrolenses ad preces Episcopi pacem dare, et recipere

parati erant, Comites vero de Eppan nullo modo
 induci poterant, ut in facienda pace B. Viri
 precibus acquiescerent, quia tunc maiores vires
 habere videbantur, propterea ad ultionem istius
 contemptus divini iudicii factus est, ut ex eo
 tempore in bello illo semper inferiores existerent,
 qui ante superiores esse consueverant, prioresque
 vires haud amplius resumere poterant, quas
 iusto iudicio periderant.

5to Cumque ex hoc bello potentia horum Comitum
 ad oculum pateat, imò per Tyrolensibus fuisse
 non tantum ex Actis C. Hartmanni, sed etiam ex
 Instrumento à Burglehero nostro ad annum
 1237. Evulenter pateat, ut pote in quo
 utraq; gens pari titulo inter testes compellatur,
 sic Magnificus Comes Albertus Tyrolensis,
 et Magnifici Comites Adalricus et Henricus fra-
 tres de Eppano.

6to An Fridericus, et Georgius Comites de Eppan
 horum filij fuerint, quibus Ulricus Comes
 de ultimis arcibus Eschenlochra teste eodem
 Burglehero ad annum 1245. ^{legavit.} aut nunc frater
 horum fuerit Egeno Comes de Eppan, cuiusque

eodem testante in vacatura per mortem Rodolphi
de ultimis hereditate Frederici II. Imp. ^{pe} fecerat.
Et denique

7^{mò} An Fredericus ultimus hujus stemmatis fuerit, cujus
hereditas Tridentina Anno 1258. per mortem vacan-
tia Reinhardus III. Tyrolensis Comes ab
Equone Episcopo Tridentino accepit

8^{vò} Libenter quoque de antiquissimo Monasterio
suo ad S. Florianum compellat. Quod a Canonici-
nesque quibusdam diu desertum, et a Presbyteris
secularibus inhabitatum, ac per vastitatis hostili-
excidium, ut Diploma loquitur, atque continuas guer-
ras discrimina desolationis non modica passum
Josephus Praepositus Antecessor suus ab Hen-
rico Episcopo Tridentino a Monasterio suo unitum
recepit, verba fecissem disseruissem.

Et tandem de Trino illo Felix Cicerennio libentis-
sime verba fecissem, quos Celeberrimus Ordo Ve-
ster Tribus in locis in Nova Cella nempe a^o 1141.
ad Civitatem Michaeli vestro 1145, et deinde ad Pul-
lanum 1167. introductus fuit.

Ped in his omnibus probe enucleandis oleris perdis-
sissem, et operam, cum re feris ac sapienter perpen-
sata

impossibile mihi (cumq; visio fuerit, ex defectu
Instrumentorum Comitatus Epiphanensis Genealo-
gicæ texere, cum nulla hujus rei vestigia neq; in
Arundinis, Hulnerei, aut Brandisii supersint, ta-
bularum autem Tridentinae Ecclesiae, cui tot fœda
viri hujus nobilissimi quondam debebant, atq; unde certo
certius omnia isthac erui possent, mihi non parat.
Insignia quidem vix Cissi militiæ Burglechnerus
noster, et Brandisius offerunt, instrumentum
tamen hujus familiae authenticum nullum mihi hac-
tenus perspectum fuit.

De Monasterio ^{quodq;} tamen San-
ploriano constans
aque Scriptores omnes, nec dispar. ^{illi} silentio est,
quale de Aseterio etiam, primoq; eiq; fundatore
Canonico olim ante Praemonstratenses Wil-
thina invaluit. Neq; enim ulliq; hæc enq; mortalium,
est cordatissimus doctissimussq; asserere ausus est,
quonia hujus Canonici aut à quo primò fundati fuerint.

¶ Venia igitur et ego merebodis, si nihil certè gnarus
manu eæ tabula removea, hæc ipsa salte de fa-
milia fundatrice Canonice suis tanquam a magis
simu relicta videantur statim, in quo summa cu

gloriae ac perpetua Collegij fama possint decurrere,
 locumq; inter illos aliquando nancisci, quos tan-
 quam de Historia Patria optime meritos, posterj
 nostri commemorabunt.

Quapropter a neq; dno hactenus nona demeruisse
 reudj argumento. Sibi Reverendissime
 et Illustrissime Domine Praesul, hanc
 Dignitate gratuleri, utpote, qui Carum etiam meri-
 tarid encomia, a ut fastidioso labore detorta in nu-
 meris Chronologicis raticinia tanquam palpi-
 cane pejs et anque odio habeas, alia demum
 Dignitas tua, qua nimirum inter Reverendissi-
 mos Ordinis Provincia Praesules censeris, Con-
 siliu deniq; mihi suggestit, ac spem fecit, non
 ingrata me sibi rem praestituro, si tanquam
 Heru Ordinis Historicus Historia sibi litte-
 ratissimo Praeposito de litteraria Syrolensis
 conuinnare, huncq; partu meum, seu potius
 unius alteriusve hebdomada emendandi, in
 tuum tamen publica nunc protruso benignis-
 sima, ut soles, propensione tua, et auctore
 multis ex titulis sibi obstrictissimo etiam in-
 postero

fovere non gravaberis, donec ad tempore
 et die in suis Collegijque suis antiquissi-
 mij ac celeberrimij honore maturiora pro-
 Ducati perennaturum

Reverendissima, Perillustri, et Am-
 plissima Cominationis Sua

obsequiosissima Servus
 Antonium Josef-
 mannus

Faint, illegible handwriting in the upper section of the page, possibly a list or a set of instructions.

Faint handwriting at the bottom left of the page, likely a signature or a date.

Sub Aetruſcis

Ante Aetruſcorum tempora nihil conſtat.

Sub in ſua Aetruſcum per Colonias Delatib. ſed
etiam poſtea per Gallos fugatis et ſub Rhatorum
nomine contentis.

Excellentiſſimae Civitatis ſacrorum peritia.

De Ceremonijs ſacris XI. 15. teſtatur.

Litteris quoque et rerum naturalium inveſtigati-
onibus

Plinius De fulmin. explicatione multa refert.

ſpectacula quoque Religionis nomine inſtituere.
ut Tertul. De ſpectac. c. 7. refert.

Et Varro L. 4. Voluminus, qui Tragedias Juſtas
ſcripſit. Hinc Cothurnus

Pedeſtris quoque agminis ordinatus uſu inteneri.

De his nihil reliquum nihil videtur ſcripturae
Aetruſcae in Lapide.

Sub Romanis

ſtylus fuit optimus ſub Auguſto, ergo etiam
illa provincia excoluere, quae ſub ipſo in
potestate P. P. redacta, qualis Aetruſcia.

Vicini id docent, Catullus in Sirmione laurus

Benay.

Livius Patavij, Virgilius Mantua, Corn. Gallus
Tuscanensis, Vitruv. Veronensis, Asconius Pa.
Patavinus, Plinius Veron. Plinius Junior Avo-
comensis.

Cetero statim ab Augusti aere Linguae Latinae usque
invaluisse ex Praefidum Romanorum, qui Rhetica
praefuere, mox discimus.

Nec non ex Lapideum Superstitio fide.

ubi ex Milliaribus XIV. Caesaris Titulos ob devoc-
tos populos, Pontificatum maximum, Tribunitia
potestate, Consulatum, Pro-Consulatum, et hinc annu
Lapidis erecti legimus. Cultu Deorum ex votis, dig-
nitates privatorum ex honorariis, affectu ex epita-
phijs colligimus.

Sunt autem Epitaphia:

Pualij, Per Linga, Maulsij olim Argentj II.
Nalsij II. et Malsij. Tridentj VIII. Penij
Avij, ac Bolognanj.

Vota insuper Cijj soluta:

In arc. Frostburgia, Pulsanij, in via Lun-
teriana, in arc. Knüllenbergia, Annanie II.
Calzeranie, Lemarij, Soblinj, in Castro ar-
censj II.

Lapidem Honorarium Securionis, Tridentj in

scriptu Cesarj Augusto et Faustina ibide lege-
mus:

Ad tempus expirantis Romany Imperij S. Vi-
gilius floruit, cujus Epistola de Martyrio
S. Ireni Martyri Ananienfio ex Camelo Episcopi
Brochio descripta, quoad utrobique stylus inflectitur
et obscurior est. Pro more nempe saeculi.

Romanos excepere in hac provincia Gothi qui ni-
hil mutarunt, et conservarunt Romana mo-
numenta, ut ex Casiodoro, et Lipsio proleg. a p.
34. Gothi successere Francj. sub his, ut ex legibus
patet, mera barbaries, ut ex Rubico constat.

In Ducatu Tridentino Longobardj armoru qua
Literaru peritiores, fuit tamen S. Secundus
Tridentis, qui Historia Longobardoru scripsit.

Et sub Boicis Ducibus a Francis Norico im-
positis Arbo Blaisensis, alia? Prifingensis
Civitas.

Sub Carolo M. restauratus Cantus Ecclesiasticus
hinc in Ecclesijs Cathedralibus Cantor et Scholasticus.

Post Carolum M. lingua apud solos Ecclesiasti-
cos ferè in usu.

Aliqui Notarij in hac provincia etiam callue-
runt, ut ex Instrumentis quamplurimis
in hac provincia Latinis patet.

4
De scribendis Codicibus et Monachis San-Georgianis
et Stambsenses videntur ex eorundem Codicibus fu-
isse occupatis.

Lingua Latina docebat in scholis ut vocant Da-
rochialibus, hinc actum hodie in Stambs Stambs
Lig Catenis alligabantur.

Quia Genobita Segensensis et Metellus ibidem
Saeculo XII. vicini Syrolis nostrae Monachis: pro-
terior etiam quaedam de Monasterio Montis S.
Georgii commemorat Saeculo X. Prugany in corpore
Prugany contigere.

Sub Quibus Andecens. Meranens. et Syrolens.
Etiam Austriacis nihil pro incremento libera-
rum susceptum celebrari potest.

Nisi quod sub his floruerit Brixina B. Hart-
mannus Episcopus, utpote qui author fuit
Collegii Canonico. Regularis. S. Augustini Late-
ranensis quod aliquod viros doctos, atque editis
operibus claros deinde protulit: Ipse B. Hart-
manno Gerthius (Monachus ut credo) Grae-
latino ceduavit de Gloria et honore Silij hominis

Circa medium saeculo XV. sub Nicolas Cusano do-
ctissimo sui saeculi Episcopo Brixinensi et Cardi-
nali S. P. E. Libere respirasse censeri possunt.

Sub hoc inter alios floruit Donatus Seffius ex

45^c

Valle solis Canonicos Pirxinens. qui beatus Si-
gismundus ad Venetis descripsit; Et Cassarius
Hugsaenger Carthusianus, et Sein Praeatus
Montis S. Georgii qui multos libros propria manu
conscripsit.

Sub Friderico I. Imp.

Inter Incianates epus saeculi pure optimo commen-
merandus venit Fridericus Imp. Maximili-
anij Imp. parens, natus Constantanus Ayrolen-
sis, ille enim Conrado Celso Anea Sylvio, et Joanny
Vadiano Pactia imposuit laurea, dicto Anea Syl-
vio tanquam Cancellario suo usus: Vienna quinta
saeculata Collegium Pactia fundavit: erigendis
Universitatibus Consilia iterata Principibus cedit,
eas 11 omnino praclaris privilegijs muniit.
Physicis et Mathematicis Scientijs summo genere
celestatus est, cumq; frugalitate et temperantia
studijs proficua et necessaria probe nosset, ordine
temperantia artis legibus adstricto invenit.
Summo deniq; Litterarum et artium omnium inve-
mentum sub hoc Principe in traie publica pro-
gnatum est, Quia ars typographica a Germanis
inventata est; incredibili proin voluptate merito
afficietur, hic Princps atq; ideo typographias
complures varijs eximijssq; prerogativis signatq; est.

ad tempora Friderici referendus est Litterarum meli-
orum restaurator. Græci Latinique sermonis peri-
tissimus Guarinus Veronensis, quò Magistro
ussunt Celeberrimique etatis Litterarum. Hoc
pariter Magistro gloriarum Fridentum nostrum prodest
cum ibidem publicè docuerit.

Universitate quoque Viennense hoc tempore ed-
itis compuluribus operibus illustravit ex Sacro
Predicatorum ordine Leonardus de Valle Stirix-
nensis S.P. Theologie in illa Universitate Celeber-
rime Professor.

Sub Maximiliano enim Imperatore summo
Litterarum et Litterarum factore, Litterarum ipso
ea factorum felicitas fuit, ut post mille ferè anno-
rum interalarum spatium tandè è tenebris
felicitè emerferint Litteræ, et typis Beneficio
Bibliothecæ eò pene pretio comparari posset,
quò pauci prius libri constabant. Non memini
equidem Typographum me ullum in antiquissi-
mis et ha Bibliothecarum ferè omni Codicibus
impressis ante tempora Ferdinandus Imp.
vel omnino Archiducis legisse. Aliud grande
lumen ac singulare prorsus Tyrolis nostræ
accidit Beneficium, quod extantes hinc inde aut
noviter repente Antiquitatum, in Lapidibus pre-
cipue, reliquæ, iussu hujus Principis, ut desertis

7

verbis scriptores eorum testantur, aservate,
aut in chara ipsi primamque suam, quã adaptione
adiit, et Venationibus per complures annos fre-
quentavit provinciam, et Anipontid translatã fuerint
Quam uno ad Codicẽ illos Alfios complures, et usq[ue]
ad annũ 1555. in Bibliotheca Ambraucens[is] aser-
vatos: opera Syrolensiu usus est Virg[ilius] Cesar noster
Maximilian[us], na teste Lamberto, qui hos Vienna
ætulit, disertis verbis in ijs continetur, quod
libro illud celeb[re]: Das Hainz Thuring, seu Lex
Saxien[sis] ad ore, ad calamo Imperatoris virgentis
in ordine redegerit M. Jreiffius Saurwein de
Chrentreiff: id[em] et alia Exemplaria commemo-
rat Hugues libri ipsiq[ue] August[us] manu interpolata.
Historia quoque vite et res gestas idem author
commemorat, quas idem Saurwein ipsius
Principis secretarius ex ore citantis excepit.
Aditus est Catalogus libroru, quos Maximili-
anus ipse composuit: Elegans ad Velumen
Germanicu, in quo continetur descriptio em-
nid lacu, piscinaru, et fluvioru pisciferoru,
in Comitatus Syrolens[is], et Geritiens[is] iussu
hujus Principis à Maximiliano Hochenbiter
composita, quantum ex nomine et materia constat,
iteru Syrolens[is] opera videtur. Usus est apud Exalt[um]
Regimen inter alios huc Princeps Georgius,
qui an idem sit, Halensis natus, qui primus Hi-

storia S. Norburgis conscripsit, adhuc indagandae
 tempus interim non convenit. Merito autem
 certior opera Viri Ill^{mi} Pauli Lichtenstainij
 Equitis aures Velleris multo fuisse usum hunc
 Principem: Lichtenstainij autem Codex à se con-
 fectus, manus exaratus propria in arce
 ambracensij custoditur cum titulo: Handb. d. d. d.
 huc utiqz publica aliquando dignissimus.
 In secundis quoque ejusdem negotijs Benignus ce-
 lebratis oratione recitavit gratulatoria Felice
 Benigno sic Jacobi Jurisperitus Jason Maynus,
 Conditor Benigne hinc ipse imp^{er} presente
 ac dirigente Imperatore celebre illud confectum
 est Statutum, quod vulgò dicitur de crim. d. f. d. d.
Handb. d. d. d. compellatur et varias saluberrimas
 constitutiones continet. Nomen autem sortitum
 est ab anno undecimo post millesimum quingen-
 tesimum. Neqz has duntaxat, sed iteratas alias
 Constitutiones utilissimas annis sequentibus
 Benignus condidit.

Avum Augustissimum exegit Nepos pariter
 Augustus Ferdinandus I. Imperator, hic enim
 potiore vite sua parte tanquam archidux ad-
 huc et deinde Hungaria atqz Romanorum
 Rex in Benignus transiit, inter prima

9

cura sibi habuit, ut publicas scholas erigeret, in
quibus suventus liberis rite imbueret. Animo
igitur primo adiecit fundanda Ecclesia Collegiata,
ubi inter Canonicos Cum 14 Theologiae Doctores,
primo 14 alumnos pro Statu Cericali erudi
rent hi postea omne parentute liberalibus
disciplinis excolerent. Verum cum postquam ad
quendam Ecclesiam Collegiatam desideraret, non repe
rit Canonicos Ferdinandus, interuenient
postea Venerabilis Patri Canisio Collegium et scholas
publicas inuenisset, quas ille cum P. Launoye
a. Saluti 1567 aperuit, etiam Athenarum
ex omnibus II Facultatibus constans, meditatus,
non bellum sursum impedisset. Inducit inter
Orationes et apud hanc Solemnitatem pre
sentibus quinque Serenissimis Principibus, et
omnibus Bycasterys Sacro. Itaque quoque
paucis post filia ejus Serenissima Magdalena
Archid. Austriae, Regis Parthenonis, Collegij
ac Gymnasij liberalis se fundatrix exhibuit,
hinc Conuictu pro Pauperibus aliquos Studo
ris sub Re Catharina Præsido adiecit,
ac in usu ejusdem Collegij Bibliotheca coem
plorenorū mille pretio excurrentē. Ceterum ip
se Ferdinandus usq est in uila sua viris
doctissimis et compertis operis authoribus

Petro nimirum Canisio Theologo Eminentissimo,
Cardinali Cesario Tridentino, Joanne Paulo
Alerenda, Petro Antonio Matthiolo, Andrea
Gallo, et Julio Alexandrino, hisque duobus
 ultimis pariter Tridentinis Archiatris suis,
Georgio Sanstetter Mathematico, Jacobo Put-
schio Pæta. Horum Consilio haud dubie
 ac opera celeberrima Ambrosiana Bibliotheca
 cam adornare incepit, quae postmodum inter
 nobiliores Europa computata fuit.

Sub eodem mox Cesario res Tridentina à Syn-
do Pincio Mantuanano conscripta fuisse, ad con-
 stituendas res metallicas ferunt Theophrastum
Paracelsum adhibuisse. Et Aula Pontif-
icæ Armeniana etiam alios penitentes rui-
 nosq; ad Scripturam animavit, inter quos
Crispianus Halensis, Franciscus Schwa-
gerus comerita laude Halensium Chro-
nica Magna omnino fide conscripta retulit.

Roma quoque Legatum misit Fridericum Ma-
drucium Syrolensem, cuius Beneficium in Littera-
ris animis Studiumq; merito Scriptores
laudant, Bibliotheca quoque selecta habuisse
est minus dubito, eius in illa codex fuerit
ille rarisissimus, quæ Hortitia Dignitatis Utri-
usq; Imperij inscribitur, quod pro singulari in

Pol. Wolf. Frissner
 Joanne Putschio

51

omnes urbanitate ad edendum hunc librum
Celeberrimo H. C. Panatollo magno Legibus
Erica Litteraria Bono exhibuit.

Frater quoque Ferdinandus noster in victissimus
Carolus I. Imperator Michael Scota
celebris Hagenorensis maerico editisq. seripatis claro
nato Stes lingano Syrolensij Pætica Laurea
et Comitis Palatini Dignitatem contulit. Filiu
quoq; Naturale Wilhelmy Putschij Syrolensij
Legij Secretarij Joanno, Bona Spem future
 Dexteritatis (ut diploma loquitur) circumspec
tionis, et prudencia preseferente, juxta indole,
morumque compositione, et utriusq. lingua
peritia nobis cognita non tantid gratis legi
timidi aptumq. ad officia, Dignitates, et hono
res, seu eorumq. administrationem reddidit.
Veru una etia nova Insigniu, seu armoru
concessione liberalissime condecoravit.

Eodem maerico titulo dignissime se reddidit
Imperatoris Ferdinandij filius Ferdinandus
Archidux, huic enim unde quaque libros suo
ceduabant Vij Boch, adeo quidem, ut si non ali
unde, quod tamen egregie factu, illis ipsis sibi de
Civatis multo auxisset Bibliotheca sua Ambra
ensem, in qua arce sibi colecta admodum

omne id quod colligij ac Transferej studuit, quodque
artibus et naturae prodigiorum Cuij potest, et in pari-
 mis quidem numero antiquorum conglomerata mil-
 lia ex A. A. et H. hominum pariter genere et
 doctrina illo et superiorum aevi illustrium ex argento
 in aeneas aliquot effigies: quod heron per omnem Euro-
 piam, imò et Asia, America quoque celeberrimam Carthago, Tho-
racus, Fenicia, galatia, dyparos, et enses, et quodque
 ad bellum aut equestres ludos pertinet tanto nu-
 mero ac copia sibi conquisivit, memoriasque insu-
 per tantorum virorum, quorum ubique effigies ac virtus
 atque cura verat, etiam celatura, ac descriptione
 gestorum suorum à Nobilissimo Jacobo Schrenckio
 sive à secretis nobilitatis, ut eternitati, fama,
 et posterorum memoria confubere, pretioso in
 paucis ac praegrandi volumine. In hanc
 artem pariter congesta est, quodque ex omni an-
 tiquitate in tota provincia reperta, ex aere pra-
 cipue ac lapide reliqua sunt, inter quae colum-
 na miliaria Pergama omnino sive publico in
 area usque ac conspectu ita prostant, ut una omnium
 oculis pateant, et tamen ab injurijs tempestatum
 exstructo singulis lecto proprio, in unum esse
 possint.

Jacco Rektorum hominum effigies pictas, celatasque
 fere sine numero, Codices Historiarum, quibusque relicto

lissimi modi elegantissimi. Instrumenta musi-
ca, et Mathematica omnis omnino generis.

Inter quos facile emittit Georgius Huesna-
gelius Antverpiensis pictis libris, et arte poe-
tica Latina praestans.

Eximia quoque laudem comeritque est hic Princeps,
quod libros Aetholicorum prohibitos magno nu-
mero in provincia clau illatos omni vi et indu-
stria eliminaverit, aliosque quam plurimos optimos
et Catholicos ere suo comparaverit, ac gratis di-
stricuj iussit, ac Celeberrima Societas Jesu
doctrina moribusque praestans concessu ab Au-
gusto Patre Collegio exstruxerit. Majorum
quoque suorum Statuas praegrandes in templo
Aulico adhuc cum omnium stupore specta-
biles fundij, atque insuper artificiose Coelnearij
Singularij opere curavit. Gesta Aug. Maximili-
ani, utpote qui in Syroly perpetuorum suorum monimen-
tum erigere ac Majoribus suis Orignu testa-
mento iussit ab incomparabilij artificis Alexan-
dro Colino in marmore exprimi tabulis com-
plurimis tumulo honorario affixis curavit.
Cumque hactenus Statutu Syrolyense a varijs
quidem tentatu, imperfectu tamen in multis
videretur, Jurisconsultissimos quoque inter
se convenire, confere, ac in illa formam,
regulasque ac prescripta Legu vero redigij ius-

sit, quibus hodie utitur. Joannem Na-
gium ex fratre Franciscano Sartore Bellu-
 nensem Episcopum, ac virum perdoctum Theologum fuit
 tumulo ex marmore, quod effigie viventis integra
 referret, honoravit. Bibliotheca sua Historiam
 illam præcellentem Gerardum de Rhoo Belgæ, veridici
 Stracari omnino judicio accuratissimæ ac limatif-
 simæ Descriptore præfecit. Quin Medicis quoque
 coctissimis, et editis operibus pariter claris Lu-
corio Strameno Syrolensi, Joanne Willenbro-
chio, et Antonio Maria Pennest Volturnano
 usus est. Ad res autem Metallicas celeberrimo
Shurneysero Medico per integros XII. annos
 adhibuit. In Aula quoque episcopi officio eisdem
 nobilibus adhibito fuisse Andream Bayr teste al-
 phonso Giaconio, coctissimo Hispano Ordy, cui
 tam singulari illud eruditione fuisse dicat, ut occu-
 rit Aulas etiam Principum Ferdinandus nostris,
 ut colligo, intelligit) inter negotia et tumultus
 viros egregios, et totæ disciplinæ ac artibus ornatos
 viros aliquando parare et nutrire. Ceterum hoc
 internumeris multa Gacionio parasse antiqui-
 tatis monumenta in figuris sumptibus ser-
dinandus nostris per celatura redigenda, hucusq. sum-
 mos libros cediandos nobis constat.

Sub hoc igitur Principe et Literas Anipontis, et Pistoriæ

docerant P. P. Societatis discipulos suos, in utroque
eminebat tunc temporis Gresser et Raderus magna
paucò post doctrina nomina.

Pro pauperibus studiis (cum Princeps huiusmodi
contulere; Ferdinandus insuper non modicam pecu-
nia summa pro domestica Collegij Bibliotheca.

Cumque secundas Nuptias cum Quirina Mantua
celebraret, nequaquam infra Nuptialis pompae ma-
jestate esse arbitratus est, nobiles ex Gymnasio
pueros adhibere, qui ceteris carminibus, ac scho-
lasticis spectaculis sponsa inter epulos, conuiuia
exhilararent.

Ceterum primus inter externos Syrolim nostram
Stylo elegantiae tersissimo fuisse descripsit Vir
doctissimus Stephanus Venandus Pighius
Belga; cui anno 1575. Carolo Fridericum
per hanc Romam oueret, edito de toto itinere
praestanti illo libello, quae Herula Procerum
inscripsit. Idem egit Franc. Schottus in
Itinerario suo, sed brevius: quod Vir sumus
frater ipsius Andreas Antwerp. ex Plan-
tiniana 1675. in 4to iterum recensuit.

Frater quoque Ferdinandus nostrus Rudolphus
Secundus Imp. Carga egenis in domo S. Ni-
colaj subsidia ut viverent habitarentque, melius
assignavit.

In Aula Rudolphij, et castris magna autho-

ritate colebat Zacharias Geizkoflerus Vir Au-
stris, et doctus, Provincialis Tyrolensis, sum-
marum Imperialium in Suevia Praefectus, Impera-
toris à Consilijs et cubiculo, et summae in super-
re-annonaria Castrensis Praefectus.

Eodem Imperator celebre puerum Joannem Wilhelmum
Paur in Tyroli misit, ut amoenissimas illius
provinciae legiones describeret, quod etiam ille
egregie praestitit.

Sub hoc ipso Principe Benigno Nobilissimus et Eru-
ditissimus Vir Varmundus Sgellius in Exalta-
Camera Latina Praefectus primus Tabula
Tyrolense Geographica scite admodum adornavit,
et commentarijs brevibus sed doctissimis instruxit.

Brixinense hoc tempore Ecclesia laudatissime
rexit Pater Daniel Agricola Benigontanus,
quem per amicum fuisse ingenio Carmen docet,
quod limatos Austriae Gentis annales à
Gerardo de Pheo conscriptos extulit, huic quoque
praefixit.

Trilivus etiam Andreas Austriacus, Cardinalis,
Benigontanus natus, dignitate etiam Constantiensis
et Brixinensis Episcopus omni moris laqueis, ut
P.P. Societatis sedem Constantia possint figere.

Itaque quoque tempore Universitate Argentinen-
si et Subingense arte medica, et scriptis de hac Libris
orationibus ac Dissertationibus nobilitavit Andreas

47

Planerus Bulsanensis Syroloensis publicus
Medicinae in utroque Athenas Professor.

In Anglia quoque apud Elisabetha Reginam
multum gratia valuit Jacobus Acontius tri-
centing in Philis, Juridicis, Theologicis Studijs
et architectura militari, atq; aliquot editis
operibus clarus.

Ad Saecul^o XVII. initio Imp. Maximilianus
secundus filius, Rudolphus Imp. frater su-
premus. Ordinis Seutonij Magister superi-
oribus Austria provincijs praesep justus angu-
stas Gymnasij ades in forma apertissima exstru-
curavit adita in Capite inscriptione. Maxi-
milianus Virtutis et Musis: constitutis insuper
ijs necessarijs elementis, qua alendis tribus Pro-
fessoribus Rhetorices, Logica et Casuum suffice-
rent. Libros Latino veremate quamplures, sa-
eres praecipue ej voluit, atque ut Litterarum
quibus artibus confuleret, omnes ej vicinis ci-
tes composuit adhibito in hanc rem consilio
et opera Alathia Burglechnoy virij nobilis
Aurum Doctores et Excell^o Leguminis Vice-
Cancellarij, quatuor ingentium De re Syrolo-
si, scriptorij autem omnium autoris doctissimi.
Veris B. V. Maria Aseteria Quo, S. S.
Capucinis tria in Syrolo, unum P. P. Augustinus

fundavit, studiorum etiam futura olim salto ex parte
Comitibus: In orientem Cecem milia florenorum
 legato P. P. Societatis tradj jussit, in subsidium,
 ut credo, Comitis Gaugerio S. Nicolay, eo quod in
 solemnibus, quae annis singulis pro sanctissimo
 atq; incorrupto hodieo Pacis Principe habentur
 exequijs, hiis interesse teneantur Comitis S. Nicolay
 alumni.

Singulare quoque laudem meritis est huius Principis,
 ob compactata cum Episcopis Tridentino et Brixia-
 nensi in ita, qualis felicitis familia heriscunda,
 seu hereditatis Aericalis describenda ac ad eundem
 ordo tenendq; sit, huius communis vocabulo ab hoc Prin-
 cipe transactio Maximiliana auct.

Sacra eius in templo Musica sic in opere nobilitavit,
 in cantu Gregoriano ad hunc hodie inter Prin-
 cipes per Europa celebratus, Stadlmayer nomine.

Respectum Archiducem insignissimum Ferdinan-
 di Cesaris nepotem, nisi litterarum, usque dotibus
 praedito aliunde sciremus, ut Prucclaho II. Imp.
 Cognato suo animiq; aliquando fuerit, illud ad
 Imperij Romani fasces promovendj, ex eo
 tamen luce meridiana clariùs nobis innotescere
 ret, quod Viros ad Regimen provinciae nostrae
 eos adhibuerit, qui tum sanguinis nobilitate,
 re litteraria, scientijs politicis, editijsq; aut. M. S.

49

operibus fuerit clarissimus, ut enim Burglechner
pro laudatio sileamus, celebrantur hic veniunt Ja-
cobus Andreas Brandisius Comes, Caesaris, et
Archiducis Consiliarius intimus, et Praefectus ad
Athesin opere insigni Historico Engelhardus Ste-
odorus Comes Wolkensteinus Hegiminis Vice-
Praefectus et Marschallus multis tomis Heraldicis
Martini Magerus ab Chrenbach, et Casspar Ban-
ja Consiliarius Juris Civico adhibiti primus
conscripserat Advocatus Armata, alter operibus Orato-
rio-paeticis ac Historicis clarus.

In arte quoque Architectonica sic operata in mili-
tarij Alstis nobile in aula se praestitit exstructo
Sanctissima Trinitatis ex voto et sumptibus Leo-
poldi nostri templi Christophorus Gumpferius
Anipontanus, in arte Fusoria Cassarus Gra.
Mergentheimensis, in pictoria Martini Therophilus
Ciculus Colonus. In Musicis praestantes quoque
vires Aula Principis mirata est, ex quibus unum
tribus diversis vocibus suis velut respondentibus
cantasse, alium vero quem Gallum fuisse ferunt,
tres iterum diversas voces chely expressisse memo-
ria proditum est.

Haec pariter Hegij Parthenonis Medicus Hygge-
litus Guarionius multa conscripsit, quae viri
praeterea eruditione et scientia Medica loquuntur.
In subditos quoque suos extra Syroli munificentis-
simus fuit Princeps noster, nam Molsheimy in Alsatia

Studia Philosophia triennialis, ac Theologiae suppe-
 ditatis sumptibus pro Professoribus munificè fun-
 davit, et impetratis ad id Diplomatis Summi Bon-
 ificii atq; Caesaris nomine ac privilegij Univer-
 sitatis Collegio insignivit, æternis ibi relictis
 Beneficentiæ suæ mirabilis monumentis: Pasavi
 quoque per Patres Societatis, ut Moesheimij,
 sex humaniorum Libera-^mrum Classes Dialecticæ,
Theologiæ Morale, ac VI. Canones Liberales.
 Fundator tradendas instituit.

Summè fertile Viris doctis hoc seculum fuit, uti
 et Mecænatibus Principibus illustre, ut Tyrolenses
 in aulis etia et Universitatibus exteris Eruditi-
 onis non obvia laude sint consecuti.

Inter hos Mecænates locum eximium commeritus
 est Baris Ledonius Tyrolensis, Salisburgensium
 Archi-Presul fundata Universitate, et Collegij
 ac fundationibus alijs pro nobilibus præcipue stu-
 diosis, alijsq; operibus stupendis nominis immortalæ
 gloria consecutus.

Aula quoq; Monacensis (si illa alia et unquam)
 Viros Doct ^{mos} alicui, atq; Venerissimij Maximi-
 milianj pro Patria suæ gloria fabularia omnia
 et ab imensu sic ministrantis lectissima excita-
 vit ingenia, inter quæ non ultimo utiq; loco
 commemorandj veniunt Matthias Paderus, et
Andreas Brunnerus, Virj è Societate Jesu,
 ille Bavaria præcipue Sancta, alter Annalibus

Bygoni et fastis Marianis, alijsq; operibus per orbem litterato celeberrimj.

Academia hoc tempore Ingolstadiens^{is} et Qilinga-
nam imò tota Germaniâ, et paulo post Europâ,
catholicorû quoq; calculo minimè in vido, Scien-
tia theologia et Canonica famâ, editis etia
scriptis implevit Paulus ^{U.S.S.} Laymannus, Lugdun^{ensis}
quoq; Batavorû nuper impressis, hic enim, natus
Enipontj, etia post integrû seculû in moribus
nullj adhuc seculorû extitit.

Eandem Academia Ingolstadiens^{is}, uti et Collo-
quium Patistonen^{se}, ac demû Universitatem
Pragens^{em} tanquâ Cancellarius ab Imp. Mathia
constitutusq; egregie illustravit Enipontang alter
ac celebris e Soc. Jesu theologus Adamus Jan-
nerus.

Verbem Thoma Christophory Grienbergeri Halen-
sis, S. J. Cignus Caroli Praeceptoris discipulus,
mathematicis scientijs et editis operib; implevit.

Vilefia Eruditionis famâ Georgius Cingenaucory
pariter Tyrolensis e Soc. Jesu. Sacer Orator
perqua celebris.

In Bohemia hoc tempore Georgij Schönbergeri
Enipontang insignis mathematicus ex eadem
Societate inclariuit: et in

Austria theolog; Joannes Bertoldus Tridenting.

Hoc tamen omnes fere in oberendis laboribus digni-
 tatibus superasse videtur Ferdinandus Albert S. J.
 nobilis Cenisianus, Vir ad omnia summa namq.
 factusq; aulæ enim Cenisiana et Monacense
 sacra eloquentia, et dexteritate sua, tota provincia
 amplissimis meritis, Societate vero Germana
 ad assistentis munere, universa ad se sibi derivavit,
 ubi sublato è vivis Claudio Aquaviva Generali,
 ejusdem Vicarij Generalis renuntiatus est.

Ex secularibus porro Joannes Bapt. Shurler
 Maria-Montanus Tyrolensis non unig scientia
 aut artis celebritate, presertim vero eloquentia
 Professura in Universitate S. Priburgenis Bris-
 govia, et Patavina Veneta inclaruit, de quo alias
 notid illud:

Es gravis Orator, legendusque Poeta, Shurler
 Historicus, Medicus, Musicus atque Orpheus.

Anno 1687. Gregorius XV. Pont. Max. Leone
 Allatid inter principes Roma liberatos insignis
 in Tyrolim misit, ut Roma celebre illud Bibli-
 otheca Heidelbergense perduceret.

Serenissimo Patij Leopoldo ordine junqimq; filio
 Archiducem Ferdinandum Caroli, qui artes pra-
 cipue liberales omnes Oratoria, Poetica, Musica,
 Comica, et pictoria singulari forebat studio, hinc
 etia aulæ ejusdem virtus in hisce singulis pra-
 stantes complures aluit. Inter Oratores enim

Sauros illo tempore eminebant Pietro Lequile
Nepolitanus, Episcopus Amysenus, etiam Histo-
riographus illius, qui facundia Italia, Andre-
as Brunner, et Michael Staudacher Italenses e
Syro et Societate utery, et Neuhausery Fertig,
qui germana sollebant.

Inter Consiliarios Excell Regiminis Principij
Eruditione probat Christophorus Edalricus Am-
pachi Vir Nobilis, et edito Maximiliano I
memorandis.

Musis quoque excellentibus praesertim Italis ad-
gavisus est Princeps hu nestet, ut integrum adhuc
hodie superfit in Aula fabria conclave deputat
eorunde effigies referent, ex quibus tamen aliquas
ad herdinandj a. a. tempora pertinere perspectu
nobis est.

In Paes germana felicj tunc vena in theatro au-
Erico Cusis, qui postea facratiori Musa verna-
cula se in Religione Capuvinoru multis editis
operibus exprobat Laurentius Schnuffis.

Inter Putores merito celebrat, Francisq Mon-
telaticus Florenting, que vulgo Cecio Bravo
Florentino compellabant.

Remedia Medicos quoq, adhibuit Viros insignes,
Gaulu Weinhard famosi illius Mercurialis
Discipulu et assecta Leonardu Banzoldu Probo-
retanu, Christophoru Gatberer, et Gebhardum
Schlairmacher, Genovitanos, aut salte Syrolense

omnes, uti et præcellentis eruditionis ac facundie
 Viri Clemente à Monte S. Agatha Italio.

In omni autem Literarum genere eximius sed vidit
 Venionis et Aula hujus, cui anno 1655. d. Nov.
 Augusta illa Magni Gustaphi Adolphi Sueciae
 Regis filia, Regina Christina, relictis sacris hete-
 rodoxis ac in vita transijt, secumduxit enim et per
 omnem vitam ac legione semites habuit doctissimos quo-
 que. Alexander quoque Summus Pontifex Nienty
 apostolicus Munus ad hunc actum Venionis in tem-
 ple S. Crucis aulico celebrato Viri Liberalissimo
 Luca Steffenio Hamburgensi Vetusanae Bibliothe-
 cae custodij contulit. Excepta est autem Regina pom-
 pa incredibilis et curis scenicis in novo theatro,
 aulico ad huc diu superstite artificiose admodum
 factrefacto, auctore Valerio Spada Italio exhibitis,
 quorum effigies et Typis vel hodie supersunt.

Brixinenses Insulas circa haec tempora insigni
 eruditione sua ornavit Antonius Grosinus
 Syrolensis.

Præsertim autem antiquitatum in picturis promissionem
 Ducis Venionis et palatium præcipue Pontifi-
 cium ornarunt Joannes Paulus, et frater ejus
Aegydius Schori, quibus arte sua in recenti ni-
 mirum calce pingendij se debere Nobilibus Aula Mona-
 chensis artifices grato ore confessi sunt.

Remotissimas vero Sinas et fidei Crimine,

et editis in hanc rem operibus illustravit Martinus Martinus Tridentinus è Soc. Jesu Missionarius, cui et Atlantides Historias Vinias debemus.

Extincto communj Electo Ferdinandum Carolo excepit pauxillo tempore Serentiano, et praecipue Severiano Electo eximius Sigifmundus Franciscus Archidux, verum in ito vix triennio fratre ad plures secutus est, atq; hinc nuncum reperire potui, iquis aula ejus vis certis ornarint. Illud mihi certe constat à Civis his fratribus nova aliqua millia libroru Bibliotheca fuisse comparata, qua adhuc hodie in hujus illa asservatur, que ob adipata Legionu Austriacarum Insignia communj vocabulo Inu Augustinissim vocamus, que ma medu re hujus testis oculatus sum ipse met.

Et temporibus Seren Grandis Medice Matris ac Tutricis ultimoru, quos mox di ximus, Linca Syrolensis Archiducum usque ad obitu eoru, imò et Exstrid et proximum singulari encomio comemorandus nobis est, Josephus à Wolffsturn Eques Hierosolomy tanus, et Exulse Camere Superioris Austria Consiliarius, hic nobilibus admodum in

Syroly natus parentibus litteris primò aman-
 oribus, ad Marti se dedit, variisque, ut mos aut
 occasio militie tulit, peragratis provincijs ob
 linguarum paulò post peritia, et agendi prudentia
 legationibus adhibetur; à Claudia enim Alceica
 in Hispania et Lusitania à Sigismundo Franci-
 sco pariter in Hispania: ab eadem Claudia de-
 uti et Ferdinando Carolo Vienna est missus,
 quò etia bis à Leopoldo Casare vocatus est. iussu
 Ferdinandy quoque Caroli Angliam adiit, hinc itineri
 Curia negotijs triginta et aliquot annos insump-
 sit; Hoc aut loco et tempore ideo de eo verba fe-
 cimus, quòd et epistolas nobis, ac breves aliquot
 narrationes Historico-politicas conscripserit, mag-
 nam utiq; fidem in ijs comeritus, eò quòd rebus
 plurimis interfuerit ipse, aut ab ijs intellexe-
 rit, qui interfuerant.

Sublato, ut diximus, anno 1635. è vivis ulti-
 mo Principum nostrorum Sigismundo Francisco
 patria nostra hereditate sua adiit ipse, et
 gustissimus Leopoldus, comite inter alios usus,
 viro litteratissimo Petro Lambecio Publicothe-
 cario suo, cui proin etia Evidentia locorum,
 quò transit ad Augustum suum, Syrolynsia de-
 scriptione habemus.

Fluxit hac occasione celeberrima, quae Vindobonae

27

Bibliotheca sua ex Ambrosiana nostra Casar,
translatis illis, quae ex impressis Viennensibus
celestibus libris 1489. Altit vero ex Bibliote-
ca omnino omnibus quae numero suo 569.
Codices confecerant, adjectis insuper duodecim
alijs in armario duodecimo Technotheca epif-
dem reperitis. Altit aliquot pretiosos
admodum et optime note libro II. Bibliotheca
sua Viennensis ipse recenset Lambecius, quos
utina omnes coram inspicere Caretur, minime
enim dubius sum, in his Scriptores, quae
Librarios celebres Syrolenses me deprehen-
surum fore. Inest autem inter hos Volumen
memorabile in quarto major ante mille
et aliquot ^{centis} annos majusculis Literis sine vo-
cum distinctione exaratum, quo Titij Livij
Historia Rom. libri V. continentur, quodq;
usq; ad annum 1531. in omnibus editionibus
atq; ita Codex ipse ubiq; decorat, donec illos ex
authenticis hoc Altit Simon Gryneus Basilea
Jussu Strobenianis publica in lucem ederet.
Ceterum praesente Venionis Casare agitatio
ferunt iterum consensisse illud, quod jam olim
Herdimandus I. Imp. et reliqui ab illo Prin-
cipes Syrolenses mente conceperant erigendi
nimirum Athenaei seu Studii publici omnino
quatuor Facultatu Superioru, in busq; pro-

vniuersis Ordinibus serie tractatis, hisq; se offe-
 rentiq; si Imperator non abnueret, quod Salis
Halensis certa portione (vulgo dicitur fundus) ali-
 quot crucigeris carnis velint in usus suos cōmere,
 qua pecunie portio dein collecta necessitatibus loni-
 versitatibus dein seruiret, res tandem executione de-
 mandata est, concessis à Cesare Amplissimis & diuis,
que recipiendo in Regia thesauro Ambraconssis
Archiduce Carolo Ferdinando construy ceptas, sed
 bona fortuna nonnō perfecta fuerit, ut faci-
 lius dein in usq; Academicos omnino facultate
 et aula plane magnificā commutari potuerint.
 Impetrato igitur Implemāte Cesareo, et confirma-
tione Pontificia Innocentij sancta memoria
Papa XI. hisque magna cum pompa in aula
 Archiducali publicatis, cetero est initium Matricu-
lae anno 1677. primusq; seruissimus
 et nostro adhuc vivo superstes, ne nisi ante
 annos pauculos elatus Excels^{mo} C. Comes Guido
Baldus de Welssperg Carolo VI. à consilio sanctorum
Vienensium et Venipontano, Excelsiq; Regiminiis
Super: Austr: Præses insertus est, primus vero
theologiae Doctor creatq; fuit Admodum
P. R. et Car. C. Joannes à Inreising nobi-
 s; inter provinciales Syrolenses loco natus,
Canonius Walthinenses, quos regulares S. Nor-
berti dicunt, ac dein Præsul ibide magna om-

nino cui laude memorandus. Concessa proinde post
 annos aliquot ha Privilegia, quae statuta am-
 pliata plurimum Caesaris gratia, et Jurisdictione
 Universitatis fusioni calamitate descripta. Inter
 quos favores facultas Juridica data est potestas
 Comitiva concedendi insignia, creandi Notarios,
et Natalium defectus suppleendi. In hoc etiam
 annu Universitas haec inter celeberrimas Ger-
 maniae, utpote loci comoditate ac securitate, aëris
 salubritate, victus vniq; selectu pro multitudine
 forte etiam plurisque comendata, ab aularum et
 praesidij militaris tumultibus libera, atq; in
 loco ameno, separatoque, non tamen multo dis-
 sito extra vicem ad Regiam constructa.

In hoc autem singulari hactenus eadem fuit,
 quod in Examinibus pro Gradibus Licentiae aut
 Doctoratus haec rigorosis Candidatos rite
 et exacte probaverit, datiq; litteris publicis non
 ultra merito commendavit, ut adeo, quos Coniunctis
 probavit, illos legiones etiam extere non raro
 pro alijs ac perlibenter receperint.

Inter Professores quoque non pauci editis que-
 ribus ac scriptis publicis inlariare, atq; ut ex-
 teros haec quae hic docendi munere functi sunt,
 praecipue ex candidissimo Socio S. S. S. S. S.
 Patres nimirum Joanne Hoff, Jacobo Ives,
Maximiliano Pfaffler, et Josepho Seybold,

cuiusq; ultimus tamen Consilia Canonica, quae pluri-
 mum aestimantur, nondum impressa sunt, atq;
 Inter seculares Joanne Gergio Widmont, Theo-
 loquo, praecipue ac Canonico operibus insignis,
 in Jure praecipue Statutario ac Criminali eminenti
 magnae Universitatis et Patriae deus Joanne
Christophoro Pralich de Pralichspurg Con-
 pontanus, Provincialis Tyrolensis, mox Excell.
 Regimini Consiliarius, post Cancellarij vices,
 et demum mensq; ipsa gerens, praclaro insuper
 apud externos scientiae nomen fu editis, fu. Adhuc
 adhuc operibus comeritis. Hunc praecessit in
 Professoris ac Consiliarij in eodem Excelso
 Regimine, Officio vir pariter inter provinciales
 patrie dignitatis Equestris Joannes Baptista
Schiederer a Gleiffhaime Episcopalis emen-
 cando praecipue, quod fu intendebatur, Juris
 Provinciae, adhibitis, cuius Evacuaciones ingent
 Tomo Manuscriptas vidimus. In scientia vero
 ac Praej Canonica multo eminebat nuper ad-
 modum è vivis sublatus. P. Antonius Toll, nobil
 pariter inter Provinciales Tyrolenses loco Pul-
 lany natus, atq; editis duobus Tomis variorum
 in Sauro Jure tractatum celebris. Inter pri-
 mos quoq; Professores in praesentia nominis ali-
 quid comeritis est Michael Bigiser Presbyter saeu-
 laris et Provincia Saellang.

In facultate omnium saluberrima laudem
 haecenus summa retulit vir pietate, litteris,
 et iam majorum suorum fama medicam clarus
 Ferdinandus Carolus Weinhard à Steier-
 burg, et Voland Segg Cenisponth, Josephi I.
 Imp. Persona ut vocant, Medicus, editis com-
 pluribus scriptis iam hic et alibi etiam in Italia
 reuisis omni ex titulo laudandus, quorum ali-
 qua adhuc in Alst. latent. Bibliotheca usus
 est lectissima, quae hodie apud Nobile hanc
 familiae Fiduciam à Weinhardo nostro erectam
 beneficium aservatur. Inter libros ejusdem libri
 Codices Hebary viii cum quatuor primis inter Ty-
 rolenfes confectis supersunt, quos juvenis olim
 collegit. Vir ejusdem familiae nobilis, Reverend^{us}
 Coen Suffraganeus Patisonensis, ac Episcopus
Liddensis Franciscus Weinhard omni laude no-
 stra major. Professor Coen nostro Collega
 junqum Franciscus Haleru de Sobthof Me-
 ranense Castrense primus, Coen Augusta Bo-
 lonia Regina, Letharingia Quais, Alagny
 Fundatoris nostri Leopoldi, Sororis Archidion
 Coen etiam ipsius Cesaris Leopoldi, Josephi,
 ac Caroli Aule Medicus, uno alteroque scripto
 Medicus Cenisponth in Universitate edito, longe
 magis auctore opere praegrando, Alst. adhuc, quod
Vienna latet, celebre. Quod utiqz Cuius eò magis

origini foret, cuius edita praeter scientiam modicam
miram ingenij amenitatem praerent, additis ex
omni Petrarum apparatusu versuulis.

Ceterum fridentino post resignationem Sigismundi
et Francisci Episcopatu summo perit ornatus ejusdem
Eminentissimus Prasul Ernestus Albertus Hanachius
Cardinalis Pragensis Archi-Episcopus vir rebus
maximis pro Religionis ac Austriae gestibus per orbem
universum celebris. Edidit hic cum adhuc Roma
in Collegio Germanico moraretur, eorum suum symbolo
lecturam.

Neque Syretenses ipsi sub litteratissimo Augusto
suo aut in Patria, aut in exteris regionibus
in excolendis scientiis et artibus aut seque fieri
aut pauci. Primus igitur ad conscribendas res
Patriae, aliisque Austriacae publicas se accinxit
vir Avita profapia, et Caesaris postea à sanctiorum
Consilio Francisci Adamque Brandisius Comes.

Denique Petria Petrus Zendron fridentinus, et in
Universitate S. Canonum Professori et Antonii
Praxza à Brixinensi Legionis, uterque à Soc.
Jesu inclariunt: hujus opera tamen adhuc calamitate
contaxata, non typis exarata sunt.

Antonius Wagnerus Suaesensis horas suas mathe-
maticas publici juris factas justissime Impera-
toris Principis suo cecidit.

Neque Italiae Parthenone ac vicinia omnem

etiam latissime patenti artis Musice prestantia
 famam implevit Joannes Christophorus
Walther nobilis Brixinensis, cuius opera
 et gravitate, et amoenitate ad obervandas res
 sacras eximio sunt usus. Aure ne sua
 cessent instrumenta musica, et hinc paravit
 per omne Germaniam, imo Europam Celeber
 rimus Artifex. --- Hainer Absamensis,
 cuius labor tanto omnibq, praecipue Anglis
 cheli Evidentibus, ac pra caeteris eminentibus
 ut unum tale instrumentum centum et ultra flo
 renis, quin imo, ut viij fide digni volunt, pene
 tot aureis ematur, atq, hinc per Antonomafium
 tantum vocantur in Stamina insigni.

Quod artes liberales attinet, Virorum in his
 prestantia nullum fertilig, quae sub Leopoldo
 saeculo fuit, Brixinense enim vicinia, pite
 ris suis exornavit Franciscus Alexius et
Gabriel Kesslerus, Vallem Venusta Gregorius
Schwenkengast, Statuarius, Alexand Joan
nes Trischius.

Atos tamen in Legionibus exteris eminent
 Scalpro et penicillo superarunt Joannes
Paulus et Dominicus Strudely, Matthias
Rauchmillerus, Joannes Puchler et Aluer
Syrolenses omnes, ad quos praeter alia artis

decora pertinet obeliscus ille Vindobona stupendy,
Sanctissima Trajerectus.

Praga in auro et argento sumq se probavit artifex
Georgiq Kellerus Cenipontanus, et Monachio
pennullo suo Antonius Gumpffiq parit Cenipont
natq. Roma, ac deinde Patria sua Tridento
Josephus Alberti generis nobilitate, Coctora
libq Univesitatid et academiis Pictoru laureis
ornatissimus.

Atq sicendj hoc tempore sunt duo e' laudatissima
Societate Patres Albertiq Alberti, et Nicolag
Arancing pariter Tyrolenses quoru hic in Au
stria et Aula Leopoldina conspectu tot specimi
na Artis Oratoria ac Poetica, sumideq sacra
oris asceses praeiuit. Idem prior Roma,
et dein Mediolanij in Rhetorica ac Moralibq
praestitit.

Leopoldo Augusto Patrij suessit in Imperio,
Namore scientiaru filius Augustus Josephiq
hinc artes praecipue liberales Architectonica,
pictoria, et statuaria eo fueru in praetio, ut pra
stantes in his viros Vischeru, Pottanayern
ac Strudeliu L^o Baronu numero accensuerit,
ac dignitate ornaverit.

Inter praecipuos tnd in hac Aula artifices merito
connumerari meretq Ingenwinus Lehleitnerq

Syrolensis, qui in palatio praesentis summi
Cucis Eugenij artis sua monumenta reliquit.
ac dein Benignus Delatus Aulicus Caroli Phi-
lippi Comitis Palatini, nunc Electoris in Tyrolis
Gubernatoris constitutus est.

In Aula hac Musica praesentis, et Ars Comi-
ca exulta fuit. Eminuit in hac tunc Benignus
P. Plotto e Veritate, cuius opera Alfta magni
merito habentur, in Sacra vero eloquentia P.
Pecher Concionator Aulicus editis operibus pal-
mam plerisque praeripiens.

In Architectonia Scenarum Comica ordinanda
adhibitus fuit, aurtisq; Vienna
Bibiena Italus, cuius impressa etiam opera hodie
cum miramur.

In Victoria tunc temporis Patria nostra
Josephus et Cassarus Waldmannij Cognati
Benigontanus uterque varijs in locis, in calce
praesentis, et mira colorum vel hodie recentiu
amenitate ornarunt. Eadem dote pari in
arte vero adhuc praestantior confabatur Edalricus
Glantschnigg Italensis in Athesia ad medicum
celebris.

Atque quoque tunc Monacense et urbe nobis ac amae-
nissimo penicillo ornavit Antonius Peglerus
Cusinensis Syrolensis, et Vienna, qui antea
Roma saepe nostris Apelles Andreas Puterus e

Doct. J. E. M. Fridenting Stupendius in re optica
 propriis et elegantibus architectonica edificatio-
 ribus per omnem Europam Celeberrimus.

Neque sequius apud nos scientia, quae artes excolle
 rent, paulatimque Bibliotheca lectiores erigi coepere
 laudem huius impensis plane utilissimis pro
 alijs merentibus Praesules duo Coetissimij, Gregorius
 ac Martinus Wilthinenses, prior natus Epianus,
 alter Cysenji, et Franciscus Hamensensis natus
 Coniungunt.

Musici quoque, ut jam diximus, in omni genere
 excellentibus Aula Gubernatoris nostrij abundabat,
 ex quibus aliquorum opera adhuc miramur, uti
 sunt Finger, Greber, Hayer, d'Aprile, et qui
 Europam omnem artis sua praestantia in admiratione
 novae Stupendaeque artificis traxit, Cytharocorus
Weisius, nunc in Aula Regis Poloniae celebris.

Vicina quoque Italiam de Sylva, et Bullanum Abien-
 dius Grady, sua quoque Schorffius, Tyrolenses,
 operibus in hac arte nobilitaverunt.

Pater ac frater Major Augustissimae
 Carolus scientias toto pectore amplexus
 est, antiquitate praecipue omnino maxime
 faciens, hinc et Humphylacium Ambracense
 à peritissimo huius artis Gustapho Adolpho
Herero in ordinem redigi, ac scripto illustrari cu-
 ravit. Celeberrima quoque Bibliotheca Vindo-

Bonense summatimq; tanto Cesare dignis omni
 unde quaque conquisito veteru monumentoru
 apparatu stupenda in publicos usus patere
 iussit: cuj Catalogu omnib; numeris abso-
 luto confecit Patria nostra ingens Cecus Jo-
 annes Papat. Gentilottus Tridentinoru electus
 Episcopus et S. R. I. Princeps, imaturu sicu!
 fato tot; Patria ac Libris ereptus.

Academia quoque Literaria Leibnitio He-
 ro, et Gentilotto authorib; Augusto ja pala-
 tio extra urbem assignato erigere parabat,
 morte tamen eoru, quos max diximq; et nescio,
 quoru technis praepedita.

Academia tamen Pictoria felicibus omnino
 auspicijs, incrementisque, in qua et scalpri,
 celatura, atq; art; delineatoria leq; esset, fun-
 dit. In hac mult; nostri quem Germania
 alunt, uti sunt ex Pictoribus Hegerus, Key-
 cerus, et Muellerus: in statuaria vero
Mollis duo, Syrolenses omnes. quando vero
 vel sola celatura perfecit, iusta funebria
 Augusto fundator; suo per soluta cocuerunt,
 cocet Imago Caesaris et Aug^{na} Regina nestra,
 atque collectio illa Augusta Tabularu omnis
 ex; artisque pictoru novo elegantiq; ordine
 dispositaru, quas hodie ex; incisas Sprietamq;
 Neq; circumspicib; Vienna sua potuit Augusta

in Literas propensio, sed Universitate quoque
 Benignissima singulari liberalitate compta est,
 cui celebre illa Artis Ambrosiana, aulæque in
 super Archiducali Bibliotheca, etiam Lambertio
 intacta publica voluit, adhuc dum tamen, qua,
 nescio de causa, aut quorum instructu cunctis
 clatissq; ceterantes. Itidua academia in super
novis in Jure publico, Gentium ac Historia Ger-
mania Universalis, nec non Botanica, ac Chy-
rurgia Professoribq; amplissq; Salaris munyit.
pro Anatomia publica Malefactorum cadavera
gratis cari imperandi, Rectorij Universitatis
catena aurea à Benefactore legata ac effigie sua
illustre in signu propensionis sua publicè ge-
standa indulxit, illisq; qui in Universitate hac,
Rectoratus aut Licentiatu Gradu essent insigniti,
officia ac beneficia ceteris paribq; tribuenda pro-
alijs clementissimè promisit.

Jam vero, si illos commemorare lubet Syrolenses,
 qui partu sub hoc Principe apud alias quoque
 doctrina sua regiones et Universitates inclaru
 ère, major vix unqua numerus fuit. Poma
enim ipse mox Gentilottus, Malenottus, Borzigi
et Rastus, Jaurino Pilati, aula Madritana
P. Grammaticij omnes Tridentinj. P. Sprenq
Universitate Striburgense, P. Alayr, et Schi-
derer Ingolstadiama, P. Frolich Passaviensi

quidem aliis, sed ex Nobili Syrolensi familia
oriundus Viennense, J. Keyser demique
aula Saxonica editis conatibus suis celebres
reddidere.

Neque in artibus defecere nostri, Veneta enim urbe,
et Bulsano Simon Bozza seu Puter, Pra-
gam Pravinius, Monachus, imò Sabaudia
et Anglia operibus suis citantur Statuarij
Tragesq; Architectiq; Nobiles admodum.

In aula Cenit Saxonica et Cenit pontana
Prunicius, Salisburgens Fanusius, in tota
regione nostra Grasmayerq; totiq; Germano
Imperio Holzerus minimè inglorij parta
operibus fama tuebantur.

Sub Clementissima Deniq; Comina nostra,
Dignissima Santi Patris filia, Musarum,
Gratiarumque compendio, Maria There-
sa Regina nostra non seguis cum scien-
tijs, et artib; etia apud Syrolenses hactenus
actum fuit: Erugentur enim in hac pro-
vincia, imò de novo extruunt; Bibliotheca
non solis scholasticis et Classicis quatuor, ut
vocant, Sacultatu academicarum authoribus,
sed et Historicis praecipue, Philologicis, Criticis,
Antiquarijs, Diplomaticis et Juris Publicij

authoribus, alijsq; a maiori litteratura omnino
 atq; in lingua Latina patria praestantibus: Emi-
 nent inter has Excellentissimoru, ac Illustris-
 simoru Viroru Praesidis Provinciae Bulsan-
 et affinis sui de Veredaria Summi ac histori-
 tarij Praefectj Cenyonij Perillustris ac Ex-
 cellent^{mo} Vice-Cancellarij Aulij, Tridentij, Illu-
 strissimoru Firmianoru Salisburgj: Wilthi-
 nensis quoq; egregie augetur, excoliturq;
 atq; ne tot, ac tam pretiosis libris litteratj deef-
 fent Cultores, Potu tandem Lipsij ante sef-
 quij saeculo Viris sumis inculcatu, ac toties
 a Doct^{mo} Fundationis, nostro iteru, eto comendato
 impleto fuit, ad Cenyonij Academia litteraria
 libera Socioru voluntate introducta fuit: In
 Statutu hoc aliud non spectat, nisi incrementa
 litteraru, et honesta animi voluntate, nullius
 libertatj, studijs, Officij, aut publicis, privatissq;
 rationib; noxia est. Conventu ordinariu quot
septimanis celebrant, extra ordine advenas, in-
 cige nasq; Litteratos, aut litteraru amantes ex-
 cipiunt. Dissertationes ex omni scientiaru
 genere, et in quavis lingua libera sunt, Solis
 fidej dogmatib; arcanis statijs, scholasticis, et
 polemicis exclusis: argumentu vero praecipue
 Historia universa est ex Petarij praescripto tem-
 peru rationalis. Convenere hactenus litteratj

huius Socij in instructissima Illmo et Excell^{mo}
 Comitis Saxonij aedibus, quae et ipse inter praecipuos
 est cum Excell^{mo} Provincia Praeside, quibus se
 nuper junxerunt Excell^{mo} Firmianj duo, omnes
 huius quatuor August^{ma} Regina à sanctoribus
 Consilijs: Jamque antea plures Excell^{ti} Regi-
 minis, et Camera Consiliarij: ex sacro ve-
 rò ordine Reverendissimj Pro- Episcopus
 Augustantienfis, Canonij Cathedralis Colo-
 niensis, Salisburgensis, Evacensis, Tridenti-
 nus, Brixinensis, Campidonensis: Praesul
 Wilthinensis cum aliquot Regularibus ibidem
 Canonicis, aliisque viri natalibus, officijs,
 ac doctrina insignes se junxerant, haec non
 modica est, omne hoc è publico praecipue Libera-
 rio bono futurum esse.

Probores quoque viri quidam Socij invicem convenire,
 rebus litterarijs, et Patria illustranda unum
 intentum quorundam plerumque insuper Academia Ani-
 pentana Socij sunt.

In Alma Urbe Roma hodie ex Syrolensibus
 magna doctrina fama consecuti sunt Celsissimj
 et Reverend^{mo} S. P. J. Princeps, et Episcopus
 Turicensis et Regina nostra Legatus Comes
 à Ruenn, non unum Roma Academia littera-
 re membrum dignissimum, suamque in aedibus
 erexit, proprijs Praesul et Princeps. Huius pro-

xing Guil. August. ^{Imo} Alig. ^{Imo} G. ^{Imo} G. ^{Imo} G. Comes, Cano-
nicus Tridentinus et Tyrolensis, uterq; ex
Tridentina hac Regione oriundus. Librorum quo-
que ibidem in Societate Censuravit P. Leonardus
Schiederer Nobilis loco Episcopi natus, et Assis-
sentis Germaniae P. Josephus Mayer Halensis
ad Ann. viij antea in Academijs hujus provinciae
percelebres.

In artibus tandem liberalibus atq; academia hanc
 Viennensium esse ex alijs provincijs et amplissimis
 regnis tantum singulis, ex Tyrolis tamen nostra
 singulis nuper admodum palam ceteris preripere,
 in Pictoria Josephus Ignatius Müller Offen Coniugon-
tang et in Architectonia Melchior Hofele Grudeggensis
 His tamen preferendus est Statuarius Exi-
mius Joannes Nicolaus Moll Coniugontang,
 qui mense Octobris anni hujus 1747. Tumbarum
 ex stanne Hug Imo Imperatoris nostri Carolo Singu-
laris artificis confecit, eandemque imagine ex
 alabastro lugentis Austriae effigie Principis nostri
 globo, qui tumbarum incumbit, symbolo suo impe-
 rentis, cui Austria coronam aeternitatis, serpente
 nimirum, cauda admerdente in Circulo imminet,
 felix ut referunt, sculptor exornavit.

Sic igitur quisquis e Tyrolensibus has leges Incen-
 satorum hominum atq; artificum:

Virgil. en. VIII.
 v. 256.

Reliquias veterumq; vides monumenta virorum.

Et queru in super

*Horat. I. epist.
17. 35.*

Principibus placuisse viris non ultima laus est.

Locu quoque amplissimu sibi, et spatio sufficiens
in hac epitome, quin melior etiam, ac felicior
alterius calamo ista reluta esse considera,
si nervos omnes intenderis, ut vel in scientia,
vel arte aliqua princeps fias, aut si es ex
Magnatibus unus, ut singulariter illas foreas,
protegas atq; defendas. Ita enim vos animat
Eruditio:

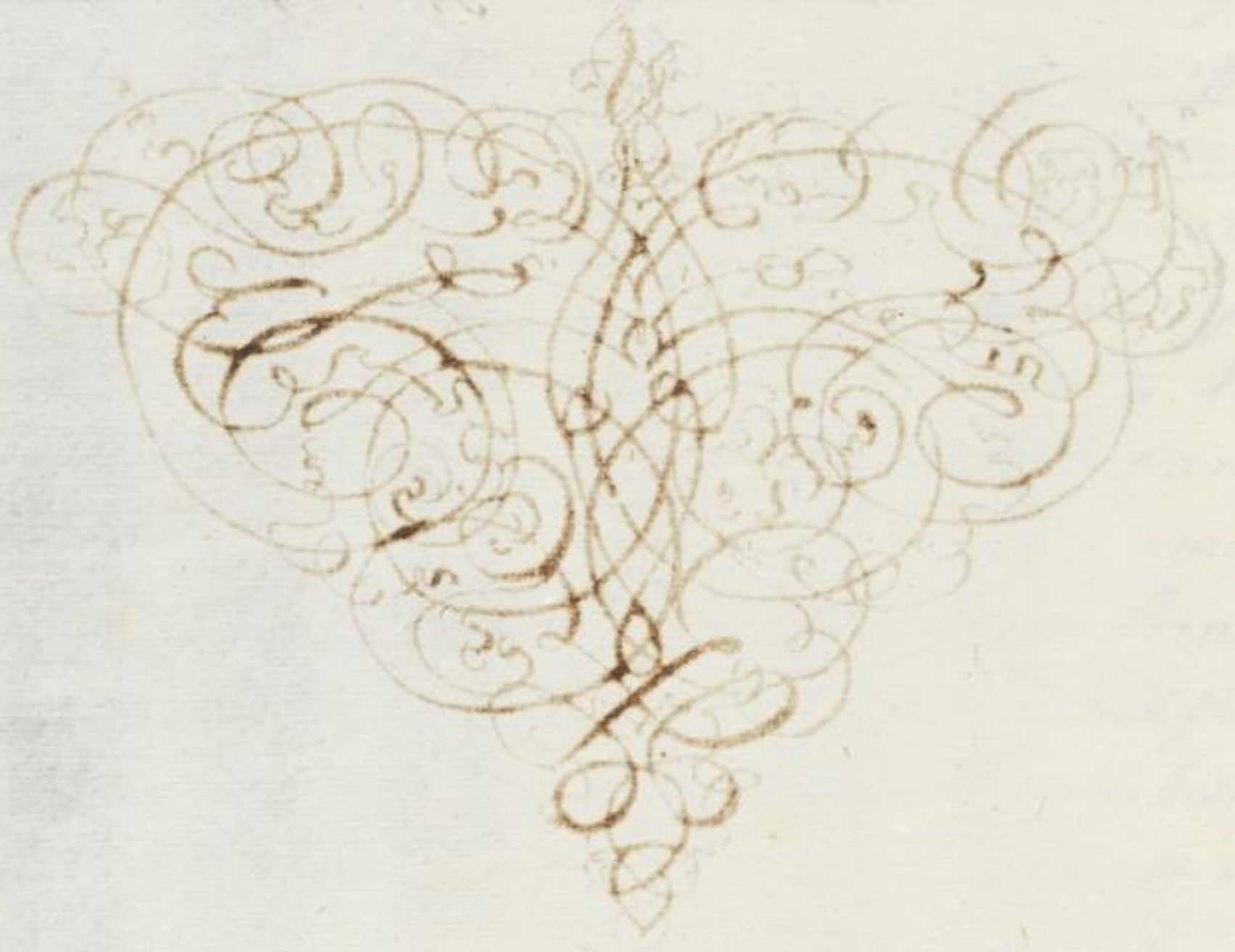
----- refero volvens monumenta virorum:

An. III. v. 102.

Audite id proceres, auti, et spes discite vestras!

[Faint, illegible handwriting in a cursive script, likely a list or account.]

[Faint, illegible handwriting in a cursive script, continuing from the top page.]

